

شود. در حال حاضر این کتاب در دست ویراستاری و بازنگری است.

◀ استاد واعظ زاده در این جلسات بیشتر چه نکاتی را طرح و در موردش بحث می‌کردند؟

صدها نکته شنیدنی، علمی، خاطراتی با بزرگان و علمای شیعه و سنی برایمان نقل می‌کردند. ایشان از ۱۴ سالگی با پدر گرمی‌شان، مرحوم شیخ مهدی واعظ زاده، به حوزه علمیه نجف می‌رفتند، ۳ سال آنجا بودند و درس‌های مقدماتی را فرا گرفتند. در آن دوره که همزمان با جنگ جهانی دوم بود، پدر ایشان با بزرگان و علمای حوزه نجف و مرجع تقلید علی‌الاطلاق آن زمان حضرت آیت‌الله العظمی سیدابوالحسن اصفهانی جلساتی داشتند. ایشان هم که در این جلسات حضور داشته‌اند، خاطراتی را برای ما ذکر می‌کردند.

◀ ایشان چه زمانی به مشهد برمی‌گردند؟

سال ۱۳۲۱ به مشهد می‌آیند و تا ۱۳۲۸ یعنی حدود ۸ سال در این شهر می‌مانند. ایشان نقل می‌کردند در آن دوره در مشهد از شاگردان بزرگان حوزه علمیه آن زمان بودند و از محضرشان تلمذ می‌کردند. به گفته خودشان در اوایل جوانی و آغاز کار، از دروس معارف مرحوم آیت‌الله میرزا مهدی اصفهانی، مؤسس مکتب معارفی خراسان یا همان مکتب تفکیک، جلساتی را ولو محدود استفاده کردند. البته در همین دوره، از دانش مرحوم شیخ هاشم قزوینی، شیخ مجتبی قزوینی و بزرگان دیگر در مشهد نیز استفاده‌های زیادی بردند.

◀ حضور ایشان در قم و حوزه علمیه قم چطور رقم خورد؟

استاد واعظ زاده در سال ۱۳۲۸ به قم می‌روند و در کلاس‌های درس مراجع ثلاث حضرت آیت‌الله‌العظمی خوانساری، حضرت آیت‌الله‌العظمی صدر و حضرت آیت‌الله‌العظمی حجت کوه‌کمره‌ای و دیگر بزرگان، که آن موقع در قم حضور داشتند، شرکت می‌کنند. البته همان موقع خودشان هم تقریراتی از درس این بزرگان نوشته‌اند. تمام این تقریرات، درس‌های فقه و اصول، هم بزودی منتشر می‌شود.

بعد از این دوره در کلاس‌های درس حضرت آیت‌الله‌العظمی بروجردی که مرجع تقلید علی‌الاطلاق بودند نیز شرکت کرده و از حضور ایشان بهره‌مند می‌شوند. همین موضوع سبب می‌شود استاد در آن جمعی که مربوط به تدوین جامع‌الأحادیث شیعه است، جایگاهی نقش‌آفرین پیدا کند.

◀ حضور ایشان در دانشگاه فردوسی مشهد چطور رقم خورد؟

در سال ۱۳۳۹ استاد به توصیه برخی بزرگان، که خودشان می‌گفتند مرحوم آیت‌الله بهشتی یکی از آنها بودند، به دانشکده معقول و منقول دانشگاه فردوسی مشهد می‌آیند که بعدها دانشکده الهیات و معارف اسلامی می‌شود و تا سال ۱۳۹۵، یعنی به مدت ۵۶ سال در آنجا به تدریس مشغول می‌شوند. البته ایشان سال ۱۳۷۵ بازنشسته شده بودند اما همچنان با دانشکده ارتباط داشته‌اند.

◀ در همین دوره استاد واعظ زاده کنگره هزاره تولد شیخ طوسی را در دانشکده الهیات دانشگاه فردوسی مشهد برگزار می‌کنند، در این خصوص اطلاعی دارید؟

۱۰ سال بعد از اینکه ایشان وارد دانشکده الهیات می‌شوند یعنی در سال ۱۳۴۹ که ۷ الی ۸ سال قبل از پیروزی انقلاب بود با همکاری برخی از بزرگان دیگر کنگره هزاره تولد شیخ طوسی را در دانشکده الهیات برگزار می‌کنند. در این کنگره بین‌المللی شخصیت‌های والایی از جهان اسلام حضور داشته‌اند. طبق گفته‌های حضرت استاد و اسناد مکتوب، ریاست این کنگره بر عهده «علال فاسی»، رهبر حزب مشهور مراکش بود.

کنگره هزاره شیخ طوسی در حقیقت هزاره تولد شیخ طوسی بوده و حضرت استاد ایشان را به خاطر سبطه علمی و دیدگاه‌های خاص‌شان و همچنین سهمی که در رجال و حدیث داشت از میان همه علما انتخاب کردند تا برای معرفی ابعاد مختلف شخصیت فکری و علمی او این کنگره را برگزار کنند. از آنجایی که شیخ طوسی در کتب اربعه حدیثی ۲ سهم از ۴ سهم و در کتب رجالی قدیمی امامیه هم ۲ سهم داشت و مشهور است که یک قرن بعد از مرگ ایشان مجتهدان هم در فقه، اصول و حدیث به نوعی تحت سبطه آرای شیخ طوسی بوده‌اند، این کنگره بسیار عظیم برگزار شد. حتی سه جلد غیر از نسخی که احیا و تصحیح شده بود نیز به نام این کنگره منتشر شده است. این ۳ جلد بیش از هزار صفحه است که هنوز مجلدات آن در کتابخانه‌ها و حتی در برخی از کتابفروشی‌ها موجود است. جالب است بدانید این اتفاق مربوط به آخر سال ۱۳۴۹ است که ظاهراً به سال ۱۳۵۰ هم کشیده می‌شود.

◀ به غیر از مواردی که فرمودید از دیگر اقدام‌ها و کارهای استاد نیز اطلاعی دارید؟

در طول این سال‌ها استاد فعالیت‌های مختلفی را با نگاه تقریبی انجام دادند. البته نگاه تقریبی حضرت استاد به نوعی الهام‌گرفته از آیت‌الله‌العظمی بروجردی بود و جزء رویکردهای همیشگی ایشان از زمان جوانی تا هنگام رحلت بوده است.

ایشان وقتی در دانشگاه فردوسی مشهد و مشخصاً در دانشکده الهیات بودند، مسئولیت‌های مختلفی را پذیرفتند. با اینکه استاد هم فقیه بودند و هم اصولی، ولی در گروه آموزشی علوم قرآن و حدیث عضویت داشتند. البته ۲ یا ۳ دوره هم مدیریت این گروه را برعهده گرفتند.

◀ ورود ایشان به مجمع تقریب مذاهب اسلامی چگونه رقم خورد؟

بعد از رحلت حضرت امام (ره)، در سال ۱۳۶۹ مقام معظم رهبری برای ایجاد مجمع‌التقریب بین‌المذاهب الاسلامی حکمی به‌استاد واعظ زاده می‌دهند. آن موقع تقریباً ۱۰ سالی از انحلال دارالتقریب در مصر گذشته بود. دارالتقریب تقریباً ۸۰ سال قبل از این موضوع توسط شیخ محمود شلتوت، از بزرگان اهل سنت و رئیس دانشگاه الأزهر وقت، تأسیس شده بود و تقریباً بالغ بر ۲۰ سال فعالیت کرده بود. در آن زمان علامه شیخ محمدتقی قمی نماینده حضرت آیت‌الله‌العظمی بروجردی بودند که در مصر حضور داشتند.

در سال ۱۳۳۹ استاد به توصیه برخی بزرگان، که خودشان می‌گفتند مرحوم آیت‌الله بهشتی یکی از آنها بودند، به دانشکده معقول و منقول دانشگاه فردوسی مشهد می‌آیند که بعدها دانشکده الهیات و معارف اسلامی می‌شود و تا سال ۱۳۹۵، یعنی به مدت ۵۶ سال در آنجا به تدریس مشغول می‌شوند